

Samenvatting

1 Uitvoering van de begroting van de Staat

Overzending van de algemene rekening van de Staat

Zoals al het geval was voor de rekening 2004, werd de rekening van uitvoering van de begroting van de Staat over 2005, die het voorwerp vormt van een wetsontwerp houdende eindregeling van de begroting, vrijwel binnen de wettelijke termijn ingediend. Ook de rekening van de Thesaurie voor 2005 werd ingediend binnen een termijn die het het Rekenhof mogelijk maakte erover verslag uit te brengen in dit Boek. Doordat de rekening van de vermogenswijzigingen en de samenvattende rekening 2005 niet werden overgelegd, konden dit jaar, zoals vorig jaar, niet alle elementen van de algemene rekening van de Staat worden onderzocht.

Begrotingssaldo

Het nettobegrotingssaldo, d.w.z. het saldo van de lopende verrichtingen en de kapitaalverrichtingen, waaraan de uitgaven worden toegevoegd voor de financiering van de Europese Unie, de overdrachten naar het Zilverfonds en de dotatie voor de aflossing van het Fonds voor Spoorweginfrastructuur, was initieel geraamd op –3.985,6 miljoen euro. Uiteindelijk bedraagt het –3.514,8 miljoen euro.

Ontvangsten

Totale ontvangsten

In 2005 stegen de totale fiscale ontvangsten met 5,7% ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze stijging overtrof de toename van de economische groei. Ze komt vooral op rekening van de bedrijfsvoorheffing en de btw, maar ook van de registratierechten, de voorafbetalingen en de roerende voorheffing.

De door de Staat geïnde ontvangsten worden gedeeltelijk doorgestort aan andere overheden. Aldus behoudt de Staat slechts de helft van de ontvangsten. Het deel dat aan de Staat toekomt, vermindert van jaar tot jaar. Rekening houdend met een aantal correcties die nodig zijn voor een beter zicht op de werkelijke evolutie van de verdeling van de ontvangsten, blijkt dat de middelen toegewezen aan de gemeenschappen en de gewesten aansluiten bij die van de Staat. De overheidsfinanciering van de sociale zekerheid, waarvoor in 2000 15% van de door de Staat geïnde ontvangsten was geaffecteerd, liep in 2005 op tot nagenoeg 18% van de ontvangsten.

Op de rijksmiddelenbegroting aangerekende ontvangsten

Als de opbrengsten van leningen buiten beschouwing worden gelaten, daalde het aandeel van de Staat in de op de rijksmiddelenbegroting aangerekende ontvangsten in 2005 met 5%. Dit komt door de verminderde kapitaalontvangsten, die de vorige jaren uitzonderlijk hoog waren. In 2005 bestonden de belangrijkste kapitaalontvangsten uit de compensaties voor de overname van de pensioenlasten van de NMBS-holding en van het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen, in totaal goed voor ongeveer 500 miljoen euro.

De lopende niet-fiscale ontvangsten zijn echter gestegen, voornamelijk door de inning van de opbrengst van de effectisering van de fiscale schuldvorderingen voor een globaal bedrag van 443 miljoen euro.

In dit Boek heeft het Rekenhof de effectisering onderzocht die in 2005 uitgevoerd werd en die sloeg op fiscale vorderingen uit inkomstenbelastingen voor een totaalbedrag van ongeveer 9,5 miljard euro.

Het becommentarieert ook de resultaten van bepaalde maatregelen ter bestrijding van fiscale fraude, op basis van een raming begin 2006 door de staatssecretaris voor de Modernisering van de Financiën en de Strijd tegen de Fiscale Fraude.

Het Rekenhof heeft daarnaast het beheer van de niet-fiscale ontvangsten door de rekenplichtigen onderzocht in verschillende FOD's. Het stelt daarbij in het bijzonder vast dat in de meeste gevallen de schuldvorderingen ten voordele van de Staat, niet in de boekhouding opgenomen worden op het moment van de vaststelling van het recht, zoals de wet vereist, maar pas op het ogenblik van de inning.

Overgedragen ontvangsten

Diverse bepalingen voorzien in verplichte voorafnemingen op de btw-ontvangsten voor de financiering van de gemeenschappen en van de sociale zekerheid, en in mindere mate van de Europese Unie, de geïntegreerde politie en de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas. Deze verplichte voorafnemingen lopen op tot een bedrag dat dicht aanleunt bij de totale netto-ontvangsten van de btw.

Het Rekenhof komt zo tot de vaststelling dat de Staat in 2005 3,6% van de btw-opbrengst behoudt, terwijl dat tot het jaar 2003 meer dan 15% was. In 2005 lagen die voorafnemingen acht maanden lang zelfs hoger dan de netto btw-ontvangsten, zodat de Schatkist andere middelen moest aanwenden om die financieringen te kunnen uitvoeren.

De aan de gemeenschappen en de gewesten toegewezen belastinggedeelten stegen in 2005 globaal met 5,12%. Het mechanisme van de herfinanciering van de gemeenschappen heeft echter geleid tot een grotere stijging van hun aandeel in de btw-opbrengst.

Diverse fiscale ontvangsten worden overgedragen aan de sociale zekerheid: in totaal ging het in 2005 om bijna 9,4 miljard euro, d.i. een toename met 12,9% t.o.v. het vorige jaar.

Uitgaven*Algemene evolutie*

De begrotingsuitgaven bedroegen in 2005 in totaal 71.627,4 miljoen euro, waarvan 69.954,6 miljoen euro op begrotingskredieten 2005 en 1.672,8 miljoen euro op kredieten overgedragen van 2004.

De primaire begrotingsuitgaven, die abstractie maken van de aflossingen, de intrestlasten en de overdrachten binnen de sector overheid (o.m. de stortingen aan het Zilverfonds en de transfers naar het Fonds voor Spoorweginfrastructuur) bedroegen 33.797,1 miljoen euro. Ten opzichte van 2004 stegen de primaire uitgaven met 8,1%.

Ruim de helft van de primaire uitgaven werd gedaan door de sociale departementen (in het bijzonder de departementen Sociale Zekerheid en Pensioenen).

De overdrachten in kapitaal daalden in 2005 beduidend ten opzichte van de situatie in 2004, omdat minder middelen overgedragen werden aan het Zilverfonds. De middelen van het Zilverfonds namen verder toe tot 13,5 miljard euro op 31 december 2005, vooral door de opbrengst van de eenmalige bevrijdende aangifte en door de intresten uit beleggingen.

Overzending van de rekeningen van rekenplichtigen

Het Rekenhof heeft vastgesteld dat er structurele problemen blijven bestaan voor de tijdige indiening van de rekeningen van rekenplichtigen. Dit geldt vooral voor de FOD Justitie (achterstand bij de interne controle door de centrale diensten), de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (voor nagenoeg 120 diplomatieke en consulaire posten moeten nog rekenplichtigen worden aangesteld) en het ministerie van Landsverdediging (achterstand bij de indiening van de rekeningen van de centrale comptabiliteitsbureaus gedeeltelijk weggewerkt).

Specifieke onderzoeken van bepaalde begrotingsprogramma's

De vooropgestelde norm inzake de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking werd in 2005 gehaald. Dit resultaat bevat niet-structurele uitgaven.

Bij het departement Landsverdediging werd 42% van de investeringskredieten benut. Er werd geen daling van de personeelsuitgaven vastgesteld.

Ingevolge rechterlijke beslissingen en de veroordeling van de Belgische Staat door het Europees Hof van Justitie is de overheid verplicht de onrechtmatig geïnde bijdragen ten behoeve van het Dierengezondheidsfonds terug te betalen. Van het totale verschuldigde bedrag, geraamd op 120 miljoen euro, werd in 2005 echter slechts 7,3 miljoen euro terugbetaald.

Het plan voor de digitalisering van het wetenschappelijk en cultureel patrimonium van de federale wetenschappelijke instellingen, dat aanvankelijk was geprogrammeerd voor tien jaar vanaf 2005 en waarvoor 147,7 miljoen euro werd uitgetrokken, werd slechts gedeeltelijk uitgevoerd.

Ook een aantal projecten inzake informatisering, de hervorming en de modernisering van het openbaar ambt en de hervorming van de rijkscomptabiliteit (het project FEDCOM) liepen vertraging op, waardoor de uitgetrokken kredieten niet werden benut.

Kredietvastleggingen en uitgaven onderworpen aan het voorafgaand visum

De controle van de vastleggingen en van de uitgaven voorgelegd aan het Rekenhof in het kader van het voorafgaand visum in de loop van het begrotingsjaar 2005 hebben geen grote onwettelijkheden of onregelmatigheden aan het licht gebracht. Niettemin ontbrak de documentatie bij de dossiers soms of vertoonde ze lacunes.

Een grondige wettigheidscontrole van een aantal kredietvastleggingen van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft overtredingen van de wetgeving en reglementering inzake de overheidsopdrachten aan het licht gebracht. Het Rekenhof heeft enkele structurele maatregelen aanbevolen. De administratie heeft beloofd hieraan gevolg te zullen geven.

2 Staatsdiensten met afzonderlijk beheer

Nagenoeg de helft van de rekeningen 2005 van de staatsdiensten met afzonderlijk beheer werd nog niet aan het Rekenhof voorgelegd.

Voor enkele staatsdiensten is de vertraging in de rekeningoverlegging groot. Zo diende het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie sinds 1998 nog geen enkele rekening in. De Regie van de Gevangenisarbeid diende de rekeningen over de periode 1991-1999 pas in de loop van 2005 in.

Naar aanleiding van de controle van de rekeningen van de staatsdiensten met afzonderlijk beheer werden tekortkomingen vastgesteld in het boekhoudkundig en financieel beheer. Deze vaststellingen gelden vooral voor het Internationaal Perscentrum, Selor, het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, de Regie van de Gevangenisarbeid en de nieuw opgerichte Restaurant- en Hoteldienst van Defensie.

3 Instellingen van openbaar nut

Het Rekenhof had in zijn vorige Boek vastgesteld dat de openbare instellingen de wettelijke en reglementaire termijnen voor de indiening en goedkeuring van de rekeningen onvoldoende in acht namen. In het algemeen stelt het Rekenhof geen merkelijke verbetering vast in de inachtneming van de wettelijke en reglementaire termijnen voor het opstellen, goedkeuren en verzenden van de jaarrekeningen van de federale openbare instellingen.

De aanbevelingen die het in zijn 162^e Boek had geformuleerd blijven dus gehandhaafd:

- De administratieve procedure voor de opmaak en goedkeuring van de rekeningen die aan het Rekenhof moeten worden toegezonden, moet worden versneld.
- De minister van Begroting zou in overleg met de Commissie voor de Normalisatie van de Comptabiliteit van de openbare instellingen voor de sociale zekerheid (OISZ) moeten overwegen de algemene organisatie voor het opstellen en voorleggen van de rekeningen van de OISZ te herzien om de opgelegde termijnen beter na te leven.
- De bedrijfsrevisoren moeten de rekeningen tijdig controleren.

Voor de Regie der Gebouwen, het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) en de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (HZIV), waarvoor de vertraging in de overlegging van de rekeningen tot drie à vijf jaar is opgelopen, heeft het Rekenhof verschillende concrete maatregelen voorgesteld om de achterstand weg te werken en in de toekomst te zorgen voor een tijdige voorlegging van de rekeningen.

Bij de controle van de rekeningen van de instellingen van openbaar nut werden opmerkingen geformuleerd in verband met de volledigheid, duidelijkheid en betrouwbaarheid van de rekeningen en werd de wettigheid van sommige operaties in vraag gesteld. Voor negen instellingen zijn de belangrijkste controlebevindingen van de controles van de rekeningen over de jaren 2003 en/of 2004 in dit Boek weergegeven.

Het Rekenhof heeft buiten zijn recurrente rekeningencontroles ook de boekhoudkundige organisatie en het interne controlesysteem van het Instituut der Veteranen – Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oud-Strijders en Oorlogsslachtoffers (IV-NIOOO) en van het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers (FEDASIL) onderzocht. De tekortkomingen werden in kaart gebracht en aanbevelingen werden geformuleerd.

Wat betreft de Regie der Gebouwen werd nogmaals aangedrongen op de herziening van het boekhoudplan dat dateert van de jaren tachtig en ongerijmdheden bevat, waardoor geen getrouw beeld van de financiële situatie kan worden gegeven, zeker wat betreft de waarde van de gebouwen in portefeuille waarvan het beheer aan de Regie is toevertrouwd.

4 Sociale zekerheid

De globale ontvangsten van zowel het stelsel van de werknemers als dit van de zelfstandigen stegen in 2005. Dit is in beide gevallen toe te schrijven aan de toename van de alternatieve financiering alsook aan de stijging van de ontvangsten uit bijdragen.

Aan de uitgavenzijde valt vooral de relatief beperkte stijging te noteren van de uitgaven voor geneeskundige verzorging die (op basis van voorlopige cijfers) 2,85% bedraagt ten opzichte van 2004. De prestaties pensioenen en werkloosheid stegen met respectievelijk 2,96% en 2,5%.

Het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) heeft een vertraging van ruim drie jaar opgelopen in de overlegging van de rekeningen. De belangrijkste oorzaak hiervan is de laattijdige vaststelling van de normatieve sleutel voor de verdeling onder de verzekeringsinstellingen van de globale jaarlijkse begrotingsdoelstelling van de verzekering voor geneeskundige verzorging.

De voorschotten die het RIZIV betaalde aan de verzekeringsinstellingen op basis van hun begrote uitgaven, overtroffen in 2005 de reële behoeften. De liquiditeitsoverschotten van de verzekeringsinstellingen waren vanaf november 2005 gestegen tot boven de toegelaten grens.

5 Bijzondere onderzoeken

Naast de audits die sinds de verschijning van het vorige Boek afzonderlijk gepubliceerd werden en waarvan de samenvatting opgenomen is in deel V, heeft het Rekenhof nog een aantal andere onderzoeken uitgevoerd, waarover in deel IV van dit Boek verslag wordt uitgebracht.

De gevolgen die aan twee afzonderlijke publicaties van het Rekenhof uit 2001 werden gegeven, zijn onderzocht: de *Fiscale controle van de werkelijke beroepskosten van loontrekkenden* en de *Bescherming van de consument en van de eerlijke handel*.

Op het vlak van personeelszaken, worden de resultaten van de volgende onderzoeken samengevat:

- *Vaststelling van de geldelijke anciënniteit bij het statutair en contractueel personeel bij de FOD's en federale openbare instellingen*
- *Administratieve en geldelijke loopbaan van het personeel van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis*
- *Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS) – Gevolgen van de Copernicushervorming op pensioenvlak*

- *Humanresourcesbeheer bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen*
- *Pensioenen van de personeelsleden van het kunstonderwijs georganiseerd of gesubsidieerd door de Franse Gemeenschap*

De resultaten van andere onderzoeken van algemene aard worden eveneens in dit Boek voorgesteld:

- *Gebruik van thesaurierekeningen en orderekeningen van de Thesaurie*
- *Stafdiensten Budget- en Beheerscontrole van de federale overheidsdiensten*
- *Regie der Gebouwen – Gerechtsgebouw van Antwerpen: Overeenkomsten met de “derde-investeerder”*
- *Uitgaven voor buitenlandse dienstreizen die ten laste zijn van de Algemene Uitgavenbegroting van de Staat*
- *Ontvangstenrekeningen van het Fonds voor Overlevingspensioenen*